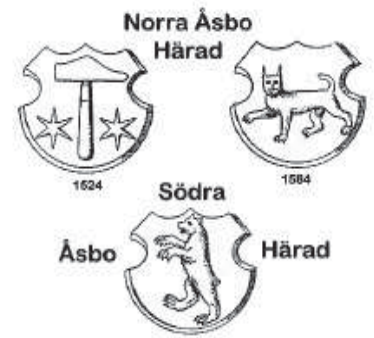

Åsbo Släktblad

*Medlemstidning för Åsbo Släkt- och
Folklivsforskare*

årg.24 jun 2011 nr.1

Vårutflykt till Hovdala slott

Åsbo Släktblad

Medlemstidning för Åsbo Släkt-
och Folklivsforskare
Årg. 24, jun 2011, nr 1

Redaktionen:

Lena Ringbrant Ekelund,
Kamrersg.17, 264 31 Klippan,
tel. 0435-71 10 60 l.re@telia.com
Eivor Johansson, Hjortstigen 16,
264 52 Ljungbyhed tel. 0435-441 447
Barbro Andréll, Fredsg 8, 264 32
Klippan tel. 0435-147 34
redaktionen@asbo-gen.com
Ansvarig utgivare: Bengt Emgård

Åsbo Släkt- och Folklivsforskare
Postadress: c/o Studieförbundet
Vuxenskolan, Box 20, 264 21 Klippan
Besöksadr.: Studiegården 47:an,
Storgatan 47, 2:a vån, Klippan
Postgiro: 43 57 62-0
Bankgiro: 5044-2391

Medlemsavgifter 2011

Helår 125 kr
Familjemedlem 50 kr

FÖRENINGSLOKAL

Studiegården 47:an,
Storgatan 47, 2:a vån, Klippan

ÖPPET HUS, se programsidan.

I lokalen finns föreningens

ARKIV innehållande:

- Antavlor, bouppteckningar, släktutredningar m.m.
- Böcker för släkt- och folklivsforskare.
- Register över bouppteckningar som tillhört Klippans Tingsrätt.
- Material till försäljning, som t.ex. antavlor, ansedlar, böcker och kompendier.
- Tillgång till mikrokort, kort- och rullfilmsläsare.
- Medlemstidningar från föreningar.

Här hålls även kurser i släkt- och lokalhistorisk forskning.

Kontaktperson: Barbro Andréll

© Åsbo Släkt- och Folklivsforskare
och författarna som även ansvarar för
faktauppgifterna i sina artiklar.

Foto: Lena RE om inget annat anges.

INNEHÅLL

Föreningsinformation -	3
Johan och Anni Persson på Tomarp - <i>N Kullendorff</i>	4
Tomarps kungsgård - <i>Sylve Åkesson</i>	7
Himlens Pionjärer - <i>Eivor Johansson</i>	9
Försvunna kyrkböcker- <i>Guno Haskå</i>	11
Ruveröds mölla - <i>Barbro Andréll</i>	13
Olycksbarnen i Björnmossa - <i>Henriksson/Gidå</i>	14
Så levde och dog en bygd - <i>Andréll/Kjellström</i>	16
Spetsgård- <i>Guno Haskå</i>	17
Nu ska bildskatten räddas - <i>Lena RE/HD.se</i>	18
Årsmötet - <i>Eivor Johansson</i>	19
Bildsköne Bengtsson - <i>Eivor Johansson</i>	20
Emigranttips - <i>Eivor Johansson/Lena RE</i>	21
Vårens utfärd till Hovdala- <i>Lena RE</i>	22
Höstens program	24

Styrelsen 2011

Ordf.	Bengt Emgård, Hörsdal 2361, 264 92 Klippan, tel. 0435-71 19 90
v Ordf.	Lena Ringbrant Ekelund, Kamrersg.17, 264 31 Klippan, tel. 0435-71 10 60
Sekr.	Gertrud Hannrup, Älvdalsg. 11, 264 34 Klippan tel. 0435-123 39
Kassör	Stina Nilsson, Ö Solgatan 4d, 264 34 Klippan tel. 0435-71 11 14
Dataansvarig	Alan Sejrbo-Petersen, Hörsdalsv. 167, 260 60 Kvidinge tel.0435-126 15 Fredric Nilsson, Asterg 12, 267 34 Bjuv tel 042-833 18 Kerstin Persson, Brogårdav. 1, 260 61 Hyllinge tel. 042-22 5368
Suppleanter	Roger Ragnarsson, Fastarp 4460, 264 94 Klippan tel. 0435-212 91
Arkiv	Vivan Bengtsson, Ekoxgatan 3, 264 36 Klippan tel. 0435- 131 97

Hemsida: www.aasbo-gen.com

Webbmästarna Fredric Nilsson & Alan Sejrbo-Petersen
webmaster@asbo-gen.com

**Vår förening är medlems-
förening i Sveriges Släkt-
forskarförbund, Skånes
Genealogiska förbund och
samarbetar med Studieför-
bundet Vuxenskolan
Klippan/Perstorp.**

• • • • •
• **Nästa tidning** kommer ut
• i dec 2011. Höstens tema
• blir "Soldatforskning".
• Sista dag att lämna manus
• är den 15 okt.
•
• • • • •

Föreningsinformation

I detta nummer finns några artiklar som är en fortsättning på förra temat "Längs Rönneå".

Temat för höstens nummer blir "**Soldatforskning**". Om du har tips och idéer eller möjlighet att skriva en artikel, så hör av dig till oss i redaktionen. Gör det gärna redan nu!

Ingen har hört av sig angående att vi bytte typsnitt i tidningen, så vi antar att ni håller med oss om att Cambria och Calibri är lätta att läsa.

När tidningen går i tryck måste nästa halvårs program vara färdigt. Styrelsen försöker blanda nöje med kunskap i lagom blandning. De tar gärna emot tankar och förslag på aktiviteter. Hör gärna

av er även om ni är nöjda, annars kanske de ändrar i onödan.

Det verkar som om ni är nöjda med Öppet hus-träffarna. Det är många som besöker vår lokal vid dessa tillfällena. Till och med Lena har fått ett ökat antal besök på söndagar.

Trevlig släktsommar!

Höstens släktforskardag - Hur presenterar du din forskning?

Vi har tidigare anordnat information, föreläsningar, temakvällar m.m. om hur man söker släkt i olika källor och i olika länder.

Alla som släktforskar samlar på sig en mängd fakta, inte bara namn, födelsedata och liknande, utan även bilder, minnessaker m.m.

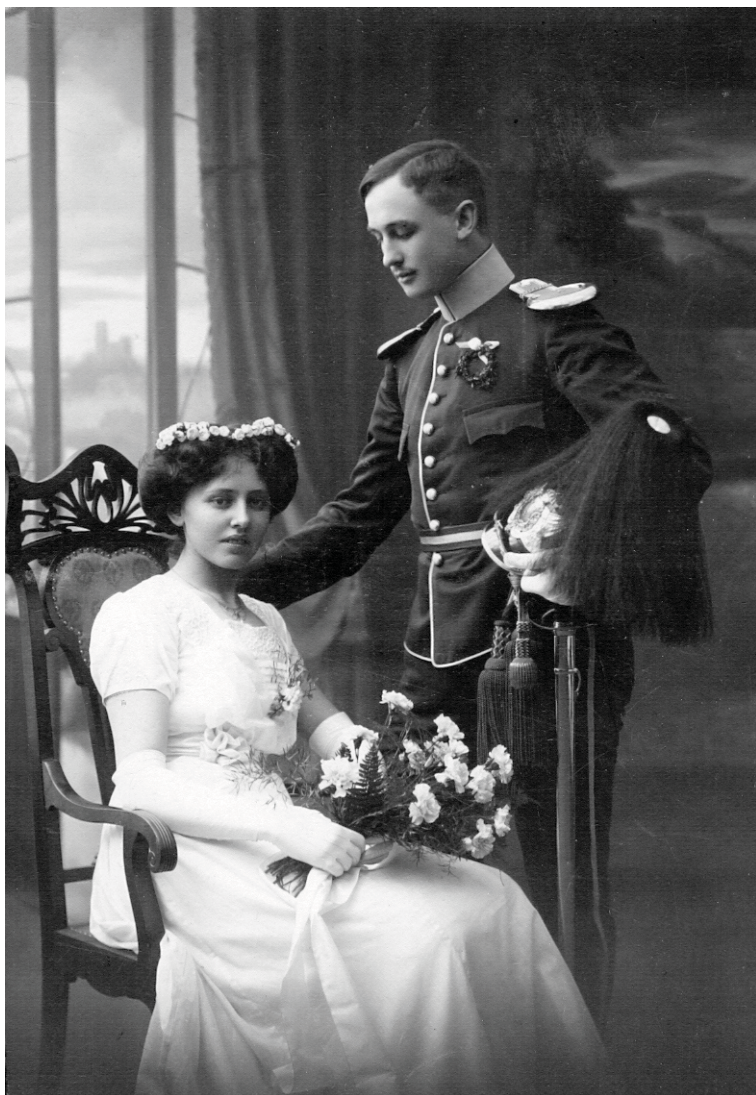
Många släktingar är intresserade av vår forskning. Vi vill gärna berätta och visa för

dem om det vi har funnit, men hur gör vi det på ett bra sätt. Ofta är de inte släktforskare, utan de vill bara ha överskådligt, tydligt och intressant fakta.

Höstens släktdag kommer att handla om olika sätt att presentera sin släktforskning. Ta med dig dina pärmar, böcker och andra saker och visa dem för oss andra, så att vi får ett utbyte av tankar och idéer.

Johan och Anni Persson på Tomarp

av Nils Kullendorff

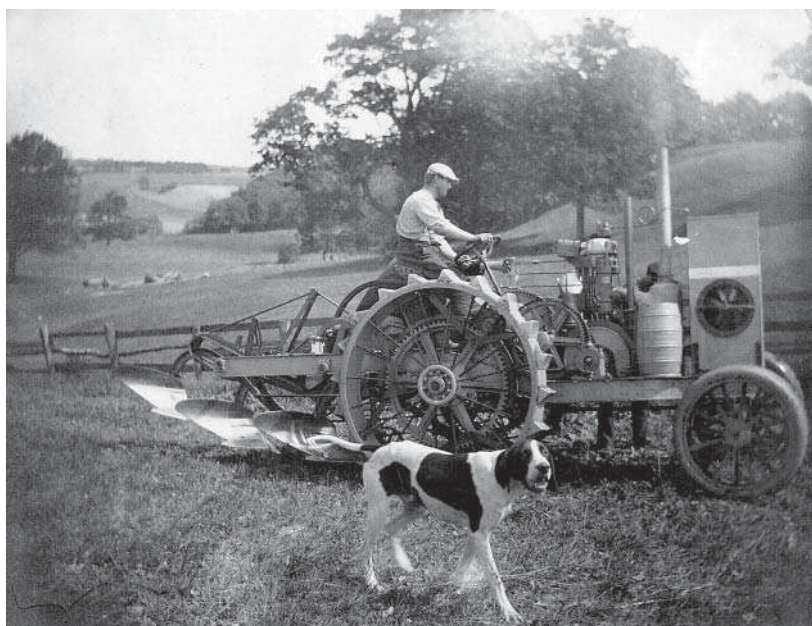
Förlovningen av Anni Vallin och Johan Persson

norna så få att inspektorn personligen höll ordning på dem och eskorterade dem hem efter studentfesterna. Enligt min mor var Anni den andra kvinnliga bilföraren i Sverige. Anni berättade gärna om hur bilen, full med barn, började brinna på Söderåsen. En rådig yngling kröp in under bilen och släckte med gamla löv!

Anni blev mer eller mindre bortgift med Johan i ett resonemangsäkten-skap som inte blev särskilt harmoniskt. Hon lämnade studierna i botanik och blev storbondmora på Tomarps Kungsgård som Johan arrenderade. Trots att hon inte hade några större kunskaper om storhushåll tog hon sig an uppgiften med positiv attityd och öppet intellekt och drev snart storskalig fruktodling och hönsuppfödning med framgång. Hon och Johan var tidigt ute med moderniteter som elektriska kläkningsmaskiner. De inkvarterade ibland trupp som övade på Kvidingehed. Johan var reservofficer och umgicks gärna med officerarna som huserade i salongerna medan manskapet sov i ladorna. Dans ordnades på logen med flickor från trakten, och min mor talade om hur gården levde upp vid dessa tillfällen. Anni spelade dragspel samtidigt som hon dansade, med spelet bakom kavaljerens rygg!

Mina morföräldrar **Johan** och **Anni Persson, f. Vallin**, var två färgstarka och dynamiska personer. Anni blev hela 93 år och var klar i tanken ända till slutet, och vi barnbarn fick många tillfällen att umgås med henne även som vuxna. Johan dog tidigare och min kunskap om honom är därför huvudsakligen baserad på berättelser från släkten och personer med rötter i Kvidingetrakten.

Anni kom från en akademikersläkt med rötter framför allt i Västergötland. Hon växte upp i Helsingborg, hade fyra syskon och var en av få kvinnliga studenter i Lund i början av förra seklet. I Västgöta nation var kvin-

Anni och Johan på hans 70-årsdag

I sonen **Carl Perssons** memoarer "Utan omsvep" finns mer material om livet på Tomarp. I Annis kvarlåtenskap finns också en hel del foton, bl a några som visar hur hon varma dagar fyllde den öppna bilen med barn och körde till Ängelholm för bad i havet.

Gården var ett centrum för bygden och hade som mest ca 300 kor och 60 arbetshästar, grisar, får, höns, ankor, gäss och naturligtvis många

anställda och tillfälliga arbetare. Jordbrukskrisen som var en del av depressionen i början av 30-talet ledde till ekonomiska problem som tvingade Johan och Anni att lämna Tomarp 1933, vilket naturligtvis var ett hårt slag för familjen. De flyttade till villan Signedal i Kvidinge och stannade där i ca 20 år. Johan tog anställning som försäkringstjänsteman. För oss barnbarn var Signedal ett spännande ställe med många minnen.

Anni med döttrar i fruktträdgården

Anni var musikalisk, gick på konserter och spelade ofta piano. Hon efterlämnade en mängd noter med tidens populärmusik från operetter och revyer. Hon skrev ofta dikter och sångtexter och ibland små sagor till barn och barnbarn. Hon var mycket aktiv inom Röda Korset och fick RKs stora guldmedalj. Hon gjorde en stor insats inom kristidsnämnden där hon tog över Johans jobb när han blev inkallad (*Se "Profiler från sju århundraden", Kvidinge Hembygdsförenings skriftserie nr 9, 2006*). Kontaktnätet var stort, inte minst på äldre dagar när hon var fri från plikter. Inom släkten talade vi om "mormors tanter" och de var inte få. Nästan varje dag var det kafferep eller middagsbjudning

på gång. Hon älskade att spela bridge, ofta hela natten. På äldre dar när medspelarna föll ifrån fick hon söka upp yngre spelare och de sista åren var de flesta ungefär tjugo år yngre än hon själv. Hon var en levnadskonstnär som behöll en positiv inställning till livet trots svårigheter och motgångar. Hon var mycket måttlig med alkohol men tog gärna en liten vermouth innan middagen. Min far som var läkare brukade skriva ut Vitatonin Forte åt henne, "stärkande droppar" med en alkoholhalt som starkvin. De hjälpte mot många krämpor...

Johan härstammade från Kvidingetrakten. Hans far Carl var ursprungligen snickare men började sedan med trävaruhandel och byggde upp en förmögenhet genom sina affärer. Pengarna förvaltades med skiftande framgång av de sex barnen. Den mest kände av dessa var **Axel W Persson** som blev professor i arkeologi och deltog i den blivande kung Gustaf VI Adolfs utgrävningar i Asine. Det var en tid med stor social rörlighet och jag har liknande exempel från min fars släkt där man gick från jordbruk till doktorsexamen på två generationer. Vid 45 års ålder arrenderade Carl Tomarp som sedan togs över av Johan. Jag känner inte till något om Johans utbildning mer än att han var reservofficer och allmänt kallades Kaptenen eller Kaptän Persson. I

Artikelförfattaren Nils med morfar Johan Persson

rullorna står han omnämnd som löjtnant och jag är inte helt säker på hans slutliga grad. Han hade uppdrag i den lokala banken, taxeringsnämnden och kristidsnämnden. Johan var en handlingens man. Det kanske bästa exemplet är från mobiliseringen 1939. Hässleholm var Sydsveriges viktigaste järnvägsknut och därmed av avgörande betydelse för hela landets mobilisering. Situationen blev snabbt kaotisk och den ansvarige för trafiken fick ett nervöst sammanbrott. In kliver Johan och utan formell behörighet tar han befälet, pekar med hela handen och reder upp röran. Mobiliseringen kunde gå vidare.

Carl och Charlotta Persson med barn, deras respektive och barnbarn. Anni är 4:a fr v i främre raden och Johan är 4:a fr v i bakre raden.

Ett mindre seriöst exempel kan också nämnas. Hos Anni hängde ett silverfat med ett antal namn ingraverade. Hon ville inte berätta om bakgrunden. Som vuxen fick jag höra av min mor att Johan hade donerat en vagnslast (!) punsch till officersmässen och fått fatet som tack. Det finns många drastiska historier om kaptenen. I samband med ransoneringen smugglade han med häst och vagn in en slaktad sugga klädd i kvinnokläder till Helsingborg för att undsätta goda vänner. Detta kan låta som en skröna men är sant.

En del historier är mindre lämpade för publicering. Johan var ingen exemplarisk make eller far och från slakten har jag hört en del om detta. Å andra sidan har jag hört mycket uppskattande omdömen från annat håll. Johan hjälpte ofta folk i trakten med kontakter med myndigheter och bank, med goda råd och ibland privata lån. Trots sin sociala ställning hjälpte han människor i samhällets utkant med tillfälliga jobb och ibland in- kvartering om så behövdes. "Morfars gubbar" var naturligtvis spännande för oss barnbarn. De snusade och drack pilsner och kaffegök och sov i uthuset! I Carls memoarer beskrivs Johan som mycket barsk och myndig. Som många andra starka män blev han dock mild mot sina barnbarn. Själv minns jag honom som en vänlig gubbe med stor mage, ständigt med en fet cigarr i munnen och käpp som

han skrockande stötte i magen på oss små.

Till sist vill jag nämna att tack vare Johan och Anni har slakten rotat sig på Bjärehalvön. Bland mormors bekanta i Klippan fanns blivande hustrun till Carl Paulsson, far till PEAB-bröderna Mats och Erik. Carl och Johan kom bra överens och de tyckte mina föräldrar skulle skaffa sommarhus i Segelstorpstrand vilket de gjorde. Johan brukade sova i vår lekstuga när han tyckte det var för mycket folk i huset. Mellan vårt hus och grannhuset där förre högerledaren Jarl Hjalmarsson med fru Eivor bodde låg en äng där "Bridgestigen" trampades upp. Många nätter gick Anni med ficklampa över ängen till eller från bridgepartier med Jarl och "Eijan" som blev nära vänner till henne. Annis bror Hervid Vallin var lektor i botanik och blev landets främsta expert på Hallands Väderös natur. Han byggde ett hus på ön som ofta besöktes av slakten. Vallinarna skaffade senare ytterligare ett hus på ön. Annis och Johans son **Carl Persson**, sedermera rikspolischef och landshövding, har länge hyrt skogvaktarbostället och har på äldre dar skaffat eget hus nära Torekov.

Nils Kullendorff, text och foto
e-post nils.kullendorff@telia.com

Släktofakta

Johans föräldrar

Johans far var **Carl Persson** f. 1845, Kvidinge nr 15. Carls far var åbon **Per Nilsson** f. 1802 i Kvidinge och hans mor var **Anna Olsdotter** f. 1805 i Gråmanstorp. De hade sex barn varav Carl var yngst. Han var bara sju år när hans far avled av bröstinflammation vid 52 års ålder.

1881 gifte sig Carl med **Maria Jönsdotter** f. 1858 i Såna nr 3, Kvidinge. Han är nu spannmålshandlare på järnvägsstationen i Kvidinge. Efter ett år föds dottern **Anna Judith** i april. I nov. samma år avlider Maria i lungsot, 24 år gammal och dottern avlider en vecka senare.

1886 gifte sig Carl om sig med **Charlotta Johannesdotter** f. 1858 i Starby. År 1892 flyttar han in med sin familj på Tomarps kungsgård och blir arrendator. Deras barn var **Karl Johan** f. 1886, **Axel Waldemar** f. 1888, **Ebba Charlotta** f. 1890, **Anna Julia** f. 1892 och **Hugo Fabian** f. 1894.

Annis föräldrar

Hennes far var fil. dr lektor **Karl Vallin** f. 1846 Varola (P). Han gifte sig 1886 med **Elna Maria Nilsson** f. 1846 i V Hoby (M). De var bosatta i Karls-krona och fick där barnen **Esther Kerstin** 1887- 1889, **Anni Elisabeth** 1888, **Sten Axel** 1892, **Nils Härvid** 1893 och **Karl Erik** 1895.

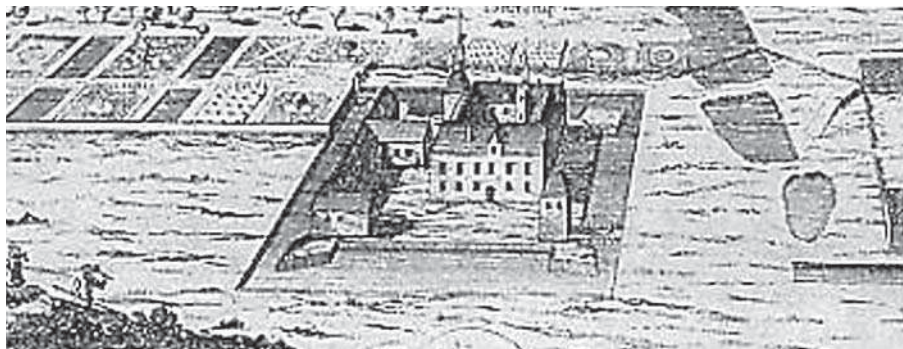
Lena

TOMARPS KUNGSGÅRD

från hemsidan "Skånska slott och herresäten"

TOMARP är beläget vid Kvidinge ca tre km väster om Klippan. Det är ett fyrlängat stenhus i två våningar omkring en stensatt borggård. Utanför gårdsfyurkanterna syns rester av vallgraven i form av långsträckta dammar.

Dagens Tomarp med sina osmyckade fasader och gavlar påminner inte mycket om det ståtliga renässansslott, som avbildades av Gerhard Buhrman på 1680-talet.

Hans teckning visar en anläggning enligt det vanliga renässansmönstret med en rektangulär borgholme, försedd med bastioner i hörnen och omgiven av breda vattengravar, och en från denna skild, trelängad ladugård med den öppna sidan mot borgen. En brygga leder över vallgraven till ett porttorn i borgholmens sydvästra hörn, varifrån man når den öppna platsen framför slottet. Detta består av fyra tvåvåningslängor, sammanbyggda kring en borggård, som liksom i dag nås genom en portgång i den västra längan. I hörnet mellan södra och östra längorna reser sig på borggården ett runt traptorn med en hög renässansspira och i slottets yttre nordöstra hörn ser man ett fyrkantigt torn med en liknande spira. Slottets fria gavlar är utsirade med volutsvängda rösten. Utanför själva slottet ligger på borgholmens nord-sida ytterligare en länga med ett par tvärbyggnader. Norr och öster om borgholmen ligger en i regelbundna kvarter och vattengravar indelad lustträdgård.

Byggnadshistoriska undersökningar av det nuvarande slottet har visat att byggnaderna inte uppförts på

samma gång. Den norra längan är den äldsta och innehåller delar av ett kraftigt tornhus byggt ca. 1300. Vid mitten av 1400-talet förlängdes tornet till ett reguljärt stenhus. Rester av dess gavlar finns ännu bevarade inom vindsvåningen. Omkring 1550 uppfördes den västra längan som ny huvudbyggnad med port och därefter tillbyggdes den södra längan, så att man fick en trelängad gård. Till

sist slöts anläggningen omkring 1650 med den östra längan med traptorn och ett stort fyrkantigt torn.

Tomarp, eller Tommerup som det hette på den tiden, omtalas som sätesgård redan 1258, då riddaren och riksrådet Joen Lille av slakten Galen skrev sig till gården. Denne var en av Christoffer I:s och följande kungars betrodda män. På 1260-talet fick han ett av rikets högsta ämbeten som gälkare i Skåne (gälkaren var kungens ställföreträdare med ekonomiskt och militärt ansvar för

regionen). Två gånger sändes han till påven i Rom för att få de interdikt upphävda, som 1266 och 1299 lades över Danmark på grund av ärkebiskoparna Jakob Erlandsens och Jens Grands fängslande och landsflykt. 1306 efterträdde han på Tomarp av sonen Joen Joensen Lille. Gården övergick därefter till slakten Sparre och Lars Gustafsen Sparre skrev sig vid mitten av 1400-talet som ägare.

Under senare delen av 1400-talet innehades gården av Henning Brostrup. Han efterträddes av sin son Hans (död ca 1499), som var länsman på Aarhus och gift med Mette Hardenberg. Gården övergick sedan till deras son Teus Brostrup, gift med Margrethe Ottesdatter Hvide. Deras dotter Sidsel Tedzdatter förde genom sitt giftermål med Knud Lauridsen Giedde till Spannarp och Rögle över Tomarp på dennes släkt, som sedan innehade egendomen fram till 1660. Knud Lauridsen, som var länsman på Elleholm, avled 1545 och efterträddes av sonen Knud Knudsen Giedde (död före 1587), länsman på Börringe kloster. Han kom främst att bli känd genom hustrun Margrethe Clausdatter Ulfeldts erotiska utsvävningar utanför äktenskapet. Efter makens död gick hon så långt i sitt lösaktiga leverne, att sonen Brostrup Giedde av den danske kungen ålades att hålla sin mor "inmurad", d.v.s. inspärrad,

under resten av hennes livstid. Hon dog 1600 i fängelset på Tomarp. Brostrup Giedde, som var länsman på Island, tillträdde Tomarp på 1580-talet. I sitt äktenskap med Dorthe Pallesdatter Ulfeldt hade han sonen Ove Giedde, som ärvde gården vid hans död 1614.

Han blev Tomarps siste och mest berömde danske ägare och var gift med Dorthe Knudsdatter Urne. Deras uthuggna vapensten är numera placerad över portalen, som leder in till borggården. Ove Giedde var en framstående man. Sedan Dansk Ostindisk Compagni bildats 1616, ledde han endast 24 år gammal en expedition med fem fartyg, som Christian IV 1618 sände ut för att upprätta handelsförbindelser med Ostindien. Efter ett besök på Ceylon anlände flottan 1620 till Indiens sydöstkust. Här förhandlade Giedde med den tamilske fursten i Tanjore och kunde på Christian IV:s vägnar sluta avtal om handelsrättigheter och övertagande av en liten fiske- och handelsplats. Detta blev inledningen till 225 års innehav av Trankebar, som var Danmarks första utomeuropeiska besittning. 1620 påbörjades där uppförandet av kastellet Dansborg, som finns kvar än idag, och vid detta anlades en befäst stad.

Giedde blev efter hemkomsten rikligt belönad med förläningar både i Norge och Skåne, bl.a. Herrevads-

Ove Giedde

kloster och Helsingborg, och utsågs till amiral. Han var också ägare till flera andra gods i Halland och Skåne, däribland Maglö och Herrestad. Under kriget mot Sverige 1644 förde han befälet över de norska defensionsskeppen och blev 1645 riksråd och riksamiral. Han tillfångatogs av svenskarna under kriget 1658, men frigavs 1660 och bosatte sig i Danmark, där han avled samma år. På honom syftar ett i Skåne förr välkänt ordstäv, som omtalas i Gustaf Ljunggrens "Skånska Herregårdar": "det är ude med Ove Giedde". Det går tillbaka till berättelsen om en bonde, som sett Ove Giedde i sina guldgalonerade kläder sitta och äta sallad och som vid hemkomsten berättat: "nu är det ude med Ove Giedde, han äder gräs og stopper sine kläder med

halm".

Tomarp kom efter freden i Köpenhamn 1660 att ingå bland de arton skånska och blekingska adelsgoods, som danskarna överlämnade som vederlag till svenska kronan för att återfå den 1658 förlorade ön Bornholm. Det blev sedan, liksom de andra vederlagsgods, utarrenderat eller förpantat till förtjänta svenska adelsmän. Den förste innehavaren var fältmarskalken Gustaf Banér. Vid Karl XI:s reduktion tog Kronan 1679 tillbaka egendomen, som därefter tillsammans med Tunbyholm kom i händerna på generalmajoren Hans Kristoffer Kock von Crimstein. Med indelningsverket blev Tomarp 1709 överstelöjtnantboställe och 1727 översteboställe vid Norra skånska kavalleriregementet. Det praktfulla slottet genomgick då perioder av stort förfall och 1770 upprustades byggnaderna och fick sitt nuvarande utseende. Efter det att en ny härordning genomförts 1901 kom godset att utarrenderas.

Byggnaderna förvaltas nu av Statens fastighetsverk och är tillgängliga för allmänheten under hela året. Café finns i slottet. På Tomarp visas konstutställningar och där anordnas också musik-, lyrik- och teaterframföranden.

Från hemsidan "Skånska slott och herresäten" på www.algonet.se/~sylve_a/index.htm

Välkommen till

Släktforskardagarna 2011

NORRKÖPING · 26-28 AUGUSTI · LOUIS DE GEER

”Himlens Pionjärer”

För oss som lever i ett Sverige av 2011 års modell, är det en självklarhet att många av våra transporter, både in- och utrikes, sker med hjälp av flygplan. Annat var det i juli 1909 då fransmannen **Louis Blériot** för första gången flög över Engelska kanalen. Med den tidens mått var det otroligt sensationellt och Blériots flygning gav också en fingervisning om att flygplan skulle bli en del av framtidens kommunikationsmedel och definitivt hade kommit för att stanna.

Den svenske barornen **Carl Cederström** såg en av Blériots uppvisningar i Köln och blev så tagen av det han såg, att han beslutade sig för att flygning var något han skulle satsa på. Vintern 1909 - 1910 genomförde han sin flygutbildning i Pau i Frankrike. Hans aviatörcertifikat hade nr 74 och visade att han var en av de 100 första flygarna i världen som genomgått godkända flygprov. I Sverige erhöll Cederström Aviatör-Diplom nr 1. år 1910. Vid den här tiden i Sverige växte ett stort flygintresse fram.

Blériots flygning över kanalen fick ju stor uppmärksamhet i Europa och även i Sverige och skapade ett stort intresse för flygning och flygplan hos många, kanske främst hos unga män. I Landskrona beslutade sig två unga, entusiastiska män, **Hjalmar Nyrop** och **Oscar Ask**, för att bygga en egen flygmaskin. De valde att modifiera Blériots kanalmaskin och i april 1910 var den färdig. Kostnaden för planet var närmare 10.000 kronor. När de färdigställt planet visade de upp det för allmänheten. Det ställdes upp och visades i Stadshotellets stora sal i Landskrona. Efteråt fraktades planet till Ljungbyhed för att provflygas. Vid den här tiden för visningen av planet hade ännu inget svenskt flygprojekt kunnat flyga.

*Enoch Thulin efter provflygning av Thulin D (Parasol).
Foto utlånat av Landskrona kulturförvaltning*

Anledningen till att Ljungbyhed hade valts för att utföra provflygning på var de stora, öppna ytor. Bonarps och Ljungby hedar samt de hårda, väl ”ingångna” exercisfälten var perfekta att träna på/över med flygplan. Start- och landningsbana måste ju ha en viss hårdhet för att fungera. Man valde en väl upptrampad plats, kallad ”Tallriken”, i nordöstra hörnet av fältet framför Husarlägret. Det fastställdes att premiären av att få flygplanet upp i luften skulle ske den 28 april 1910. Spänningen var naturligtvis stor både bland de närmast inblandade och bland åskådarna, men trots idoga ansträngningar från både Nyrop och Ask förmådde de inte

få flygplanet att lyfta utan endast göra enstaka skutt på marken. Besvikna åskådare som förväntat sig att se ett flygande plan döpte snabbt detta till ”Gräshoppan”.

De båda kompanjonerna insåg att det behövdes en starkare motor och justeringar i konstruktionen för att kunna flyga planet. Deras samarbete avbröts dock och Ask fortsatte på sitt håll och **Nyrop** fortsatte att förbättra ursprungsversionen och kom tillbaka till Ljungbyhed. **Den 16 oktober 1910 genomfördes så den första flygningen i Sverige med svenskt flygplan och svensk pilot.**

Nyrop dog, endast 30 år gammal, troligen i sviterna efter skadorna han

fick när han försökte ta sitt Aviatör-diplom.

Oscar **Ask** fortsatte, efter att samarbetet med Nyrop upphört, som flygplanskonstruktör och byggde monoplane Ask nr 2. Våren 1911 flyttade han, tillsammans med sina bröder, till Bonarps hed vid Ljungbyhed. Där lyckades han i augusti samma år hålla planet i luften i 20 minuter under en färd av ca 40 km.

1913 kom Ask i kontakt med Enoch Thulin och tillsammans bildade de Aeroplanvarvet i Skåne, AVIS. 1914 övertog Thulin företaget ensam och Ask ägnade sig därefter åt reparationer och reservdelstillverkning i sin flygverkstad. Vid en uppvisning i Landskrona kraschade Ask och skadades svårt. Som många pionjärer inom flyget dog Ask ung, vid en ålder av 33 år.

Om Nyrop och Ask från början var "glada amatörer och entusiaster" var **Enoch Thulin**, född 15 sep. 1881 i Simris socken Kristianstad län, en man med gedigna kunskaper om aerodynamik och med både internationellt och svenskt aviatör-diplom. Han studerade flygteknik 1908-1912 och gjorde en doktorsavhandling vid Lunds universitet 1912 "Om luftmotståndet mot plana ytor".

Thulin utförde flera, för den tiden, uppseendeväckande flygningar. Bl.a. flög han i maj 1914 sträckan Malmö – Stockholm på tiden 4 timmar och 17 minuter, vilket då blev skandinaviskt rekord.

Med stöd av en del andra intressenter skapade Thulin industriföretaget AB Thulin Aeroplanfabrik och startade med att licensbygga franska flygplan. 1918 hade företaget runt 1000 anställda och hade bl.a. ett eget aerodynamiskt laboratorium samt licenstillverkning av sina produkter i Danmark.

1915 startades Thulins flygskola i Ljungbyhed som en fristående verksamhet för att i första hand utbilda AETA:s kunder på de köp-

*Hjalmar Nyrop med sitt andra flygplan, den ombyggda Gräshoppan
Foto utlånat av Landskrona kulturförvaltning*

ta flygplanen. Men p.g.a. första världskriget kom över 30 officerare att få en grundläggande flygutbildning vid skolan. Skolan öppnades officiellt även för utländska elever efter freden 1918.

Enoch Thulin omkom under en flygning den 14 maj 1919, 38 år gammal.

En av de mer spektakulära flygeleverna vid skolan var nog den sk. "Amalthea-mannen" **Anton Nilsson**. Han hade dömts till döden för attentatet mot strejkbrytarfartyget Amalthea i Malmö hamn. Han hade dock blivit benådad från dödsstraffet och därefter avtjänat sitt fängelsestraff. Efter frigivningen åkte han till Ljungbyhed och Thulins skola för att lära sig flyga. När han sedan fått sitt certifikat for han till Ryssland för att delta i inbördeskriget där.

En annan känd elev var **Elsa Andersson**. Hon föddes 1897 på Petersgård i Strövelstorp, dotter till Edvard och Alma Andersson. Hennes fascination för flyg gjorde att hon sökte till Thulins flygskola och den 30 juni 1920 gjorde hon sitt flygarprov och tilldelades aviatör-diplom nr 203 som första svenska kvinna. Hon blev skolans 101:a och även sista elev innan skolan lades ner efter företagets konkurs

1920.

Elsa Andersson utbildade sig även till fallskärmshoppare. Vid hennes tredje uppvisningshopp utanför Askersund 1922 och inför flera tusen åskådare, utvecklade sig inte skärmen korrekt utan Elsa störtade och omkom.

Efter Thulinskolans nedläggning 1920 användes Ljungbyhedsfälten av arméflygets flygspanarskola och 1926 startade Krigsflygskolan F5 sin verksamhet som pågick till 1998. Men fälten lever vidare idag med hjälp av TFHS (Trafikflygarhögskolan) och Ljungbyheds Flygklubb som bedriver en livaktig verksamhet där.

I september 2010 firades det svenska flygets etthundra (100) år med stor flygshow i Ljungbyhed där man kunde se och höra på den stora publiken att vi människor än idag är fascinerade av att vi har lyckats ta oss upp i luften.

Själv är jag glad och tacksam att "min flygpionjär" efter mer än 25 år som pilot och flyglärare på Krigsflygskolan F5 har landat säkert på marken.

Eivor

Oderljungas och Perstorps försvunna kyrkböcker av Guno Haskå

Försvunna kyrkböcker före 1700

Bengt Werming blev i november 1698 utsedd till komminister för Oderljungas och Perstorps församlingar. Företrädare som komminister var den ökände Jöran Hansson Horster som vid sin död 1698 hade efterlämnat förutom hustru och barn också stora skulder och allmän oordning i så väl kyrkans som i sina egna räkenskaper. Kyrkoherde var Hans Eilersson vilken "för pastoris höga ålder skuld och annan tillfallande swårhet" fick ersättas av Werming våren 1699.

När Werming tillträdde som kyrkoherde skaffade han en kyrkbok för vardera församlingen. På förstasidorna i dessa skrev han följande:

Oderljunga: Anno 1700 ankom denna kyrkebook af kyrkians medel bekostat, till Oderljunga förs^{bl} uti hwilken skall skrifwas födde, döde och begrafne jemwäll och wigde och trolofwade.

Perstorp: Anno 1700 ankom denna kyrkiebook af kyrkians medel bekostat, till Pärstorp församblⁿ

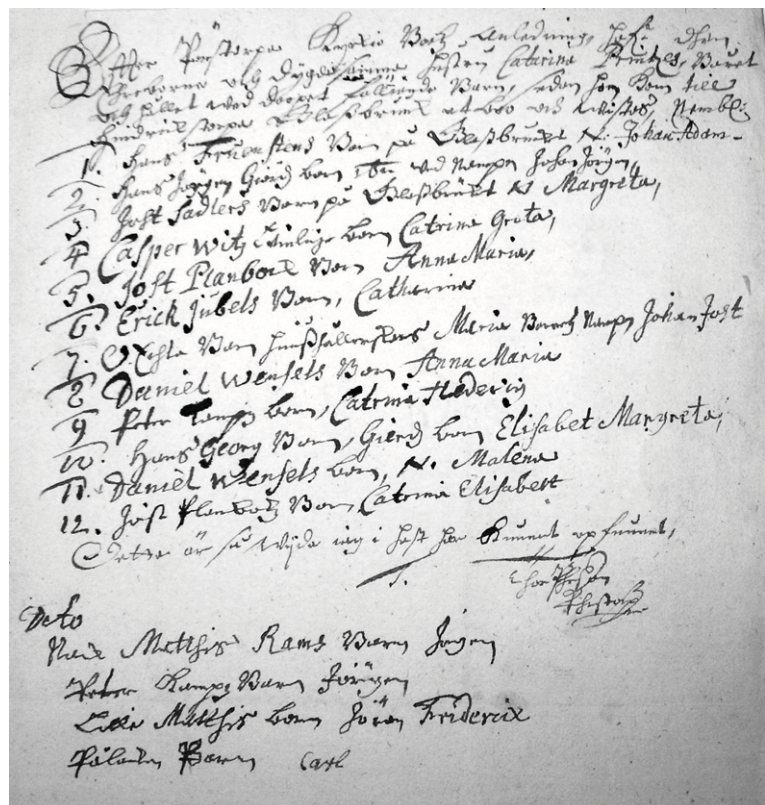
På de följande ca 20 sidorna följer notiserna för födda, vigda och döda för åren 1700-1705. Därefter kommer avskrifter av födelsenotiserna för åren 1680-1700 vilka inleds med följande texter:

Oderljunga: INI Här införes de barn, som äre födda och döpte sedan åhret 1680 ifrån Dom. 18. Trinit till åhret 1700.

Perstorp: INI Här införes de barn, som äre födda och döpta ifrå den 20 Söndag Trinit åhret 1680, och till åhret 1700.

Efter dessa födelsenotiser har Werming förklarat varför och hur han har gjort avskrifterna.

Oderljunga: NB Fölger nu 1700 åhrs techning, så wäll på födda, som

Intyg som visar när Catarina Printz var gudmor vid dop i Perstorp.

döpta barn, item vigda och trolofwade, iämwäll de, som i Herranom äro afsomnade, på dett första blad i denna book: och att man intet har så noga antechnat födelsedagen, utan döpelsedagen på barnen, är orsaken, att den intet uti klockar-boken finnas antechnat af wederbörande, och att Mödrarnas namn ej heller äre uptächnade, tillijka med fädernas namn, syntes wara för witröfftigt, derföre har man sparat papperet och omaaken; kunna likwäll see barnens ålder uti föreskrefne blad, på hwad tid de äre döpte och christnade, om någon skulle begära besked af kyrkioboken sedan åhret 1680, huru de gamla deras barn äre. Vale Lector honorande et Fave

Perstorp: Detta wara så korteligen uptechnat de barn, som äre döpta sedan åhret 1680 d. 20 Söndag eft Trinit. NB fädernas namn och ort är allenast uptechnade för tidens

widdlöfftighet skull, kan dok sees, när barnen äre döpte, och hwad åhr till Wederbörandes underrättelse, som det begära huru gamla deras barn äre, och att de rätteligen döpta. Vale L. Honorande.

Fölger nu 1700 åhrs antechning, med födda och döpta barn, item föräldrarnas namn med faddrar, så och copulerade, iämwäll döda och begrafne, alt efter kyrkielagen. Vide pag. 1 huijus libri sers T B.W.

Werming har skrivit att det på följande sidor fortsätter med noteringarna för år 1700 vilket är fel eftersom anteckningarna för åren 1700-1705 är inskrivna tidigare.

Werming har haft tillgång till förteckningar över födslarna där det tydligen ingått såväl moderns som fädernas namn men dessa har av besparings-skäl inte tagits med i avskrifterna. Att

gudmödrarna verkligen har funnits i dessa originalhandlingar visas genom ett utdrag som lämnades till Norra Åsbo härads ting 1705. (**Norra Åsbo Hd Fla: 39**).

Krögaren vid glasbruket, Niklas Packman hade då stämts av verkmästare Printz för att han skulle ha förolämpat dennes hustru Katarina. Hon fick ett intyg av klockaren Tor Persson som visade vid vilka dop i Perstorp hon hade varit gudmor. Noteringarna inom parentes är uppgifter som jag hämtat ur kyrkoboken vid respektive födsel.

Efter Pärstorp Kyrkio Bookz anledning, hafr dhen Ehreborne och dygdesamme hustru Catarina Printzes buret och hållet wed doopet fölliande barn, sedan hon kom till Hindrikstorp Glassbruk at boo och wistas, Nembl.

1. Hans Fruenstens barn på Glassbruket N: Johan Adam, (1694-01-06)
2. Hans Jörgen Giördz barn ibm wed nampn Johan Jörgen, (Den enda notis i födelseboken som passar för Hans Jörgen Giördz under den aktuella tiden är för dottern Sofia, 1694-04-22)
3. Jost Sadler Barn på Glassbruket N: Margreta, (1696-03-29)
4. Casper Witz twinlinge barn Catrine Greta, (1697-01-31)
5. Jost Planbock Barn Anna Maria, (1697-05-30)
6. Erick Jubels Barn, Catharina, (1697-10-03)
7. Oechta Barn huushållerskans Maria Barntz Nampn Johan Jost (1698-04-29, vid födelsenotisen i födelseboken uppges inte moderns namn)
8. Daniel Wensels barn Anna Maria (1698-12-02)
9. Peter Kampz barn, Catrina Hedewig (1698-12-09, tvilling)
10. Hans Georg barn, Gierdz barn Elisabeth Margreta, (Enligt födelseboken är de enda möjliga föräldrarna Hans-Jörgen Mårs och hans hustru Greta Klaus dotter Elisabeth Margareta, döpt 1700-11-11 som passar tidsmässigt)
11. Daniel Wensels barn, N. Malena

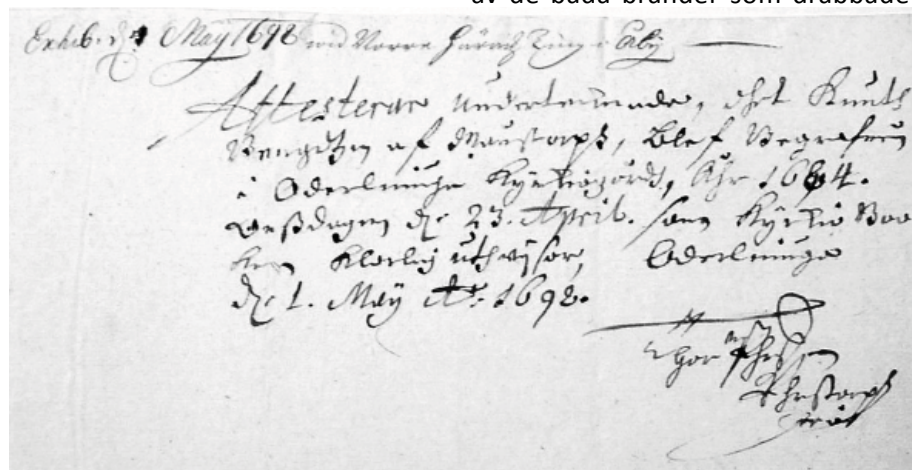
(1701-07-22)
12. Josts Planbokz Barn Catrina Elisabeth (1702-04-03)
Detta är så Wijda iag i hast har kunnat opfunnet.

Thor Persson
Pherstorp

Dito
Nock Matthis Rams barn Jörgen (1700-12-09)
Peter Kampz Barn Jörgen (1703-03-09, Peter Johan)
Lille Matthis barn Jöran Frederik (1707-04-07, Mattias Guidtz barn)
Pålacken barn Carl (1705-02-22, Pahl Grotkopes barn)

Det finns också en anteckning i inneliggande handlingar för sommaringet 1698 (**Norra Åsbo Fla: 24**) som visar att det åtminstone för Oderljunga har funnits en kyrkobok med dödsnotiser före 1700.

Attesterar undertecknade, dhet Knuth Bengtzon af Månstorph, blef Begrav-

Attest att Knut Bengtsson i Månstorp begrovs den 1 maj 1698.

wen i Oderliunga kyrkiogårdh, Åhr 1684 onsdagen den 23 April som Kyrkioboken klarlig uthwijsar. Oderliunga d. 1 Maj A° 1698.

Thor Phersson, Pherstorp

Dessa båda fynd visar att det funnits kyrkoböcker redan före 1700 i Perstorp och Oderljunga med anteckningar om födda och döda i församlingarna. Sannolikt innehöll de också notiser om trolovade och vigda, vilket kanske kan bekräftas genom nya fynd i tingsrättens handlingar.

De "brunna" kyrkoböckerna för 1767-1783

När Werming avlider 1714 efterträds han av sin styvson Hans Horster som i sin tur avlider 1751. Som efterträdare till Horster kallades Nils Tyrell som trots att han inte var formellt behörig ändå fick tjänsten. Det berodde på att han behärskade tyska språket och att han därför kunde ge glasbruksarbetarna nattvarden på deras eget språk. Tyrell hade en mycket vacker och lättläst handstil men han misskötte noteringarna i kyrkböckerna. Redan i slutet av 1750-talet börjar det finnas luckor i noteringarna. Under de kommande åren blir anteckningarna allt mera sporadiska för att helt upphöra 1767. Därefter gjordes inga noteringar i böckerna förrän Tyrell hade avlidit och ersatts av Christian Hollbeck år 1783. Många har trott att frånvaron av kyrkböcker för tiden 1767 och 1783 i Perstorp och Oderljunga beror på att böckerna förstörts vid någon av de båda bränder som drabbade

Oderljunga prästgård 1846 respektive 1912. Detta är dock inte riktigt vilket visas i ett visitationsprotokoll från 1822 (**Oderljunga och Perstorp K I:1, 22 och 23 juni 1822, § 20**) där det påpekas att böckerna redan då saknades "genom försummat bokförande". Vid den första branden förstördes dock andra handlingar, bl.a. de äldsta husförhörslängderna för de båda socknarna.

* * *

Se även författarens hemsida www.haska.se

Ruveröds Mölla med rötter i Medeltiden

Ruveröds Mölla, vackert belägen vid Ybbarpsån, har en historia som går tillbaka till medeltiden och de gamla munkarna på Herrevadskloster.

Munkarna behövde vatten dels till sina karpdammar, men också till sina verkstäder, och man började för ändamålet att anlägga fördämningar på flera ställen i ån, ett av dessa ställen kallas än i dag för Munkadämnet. Munkarnas arbete med ån gjorde det långt senare möjligt att anlägga en vattenkvarn vid Ruveröd.

Själva kvarnens ålder vet man inte med säkerhet, men kan vara från senare delen av 1600-talet. Säkert är att kvarnen tillhört gården Ruveröd.

Vid en skattläggning 1837 ägs kvarnen av Kvartermästare Carl G. Rönström som också är ägare av Kronoskattehemmanet No 1 Ruveröd. I protokollet från skattläggningen framgår att man långt tidigare haft "husbehovsqvarn" på samma ställe som kvarnen är uppförd. Man kan också läsa att "Enligt

Foto: Erling Wilkens

Kongl Hofrätten öfver Skåne och Blekinge utslag den 12 december 1834 inhämtas att Qvartermästare Rönström såsom egare af nemnde Skattehemman Rufveröd fått tillstånd att vid detta hemman uppföra samt till främmande säds förmalning emot årlig ränta (skatt) till Kongl. Majts. och Kronan begagna en vattenmjölkvarn med

ett par stenar om åtta spans (4 tunnors) storlek" Kvarninrättningen var belägen "några hundra alnar Öster om hemmanets åbyggnader vid den så kallade Rönnebeck"

Boningshuset som idag ligger intill kvarnen, förmodas vara från tidigt 1800-tal, men har troligen flyttats till platsen, kanske år 1860 eftersom detta årtal finns ovanför den öppna spisen.

1890 kommer Petter Larsson och hans hustru Teolina till kvarnen som tidigare drivits av Teolinas ogifte morbror Martin Andreasson. Petter Larsson arrenderade kvarnen för 100 kr per år, men då skulle Petter även mala för gårdens behov.

Kvarnen var igång till mitten av 1930-talet.

Kvarnen ägs idag av Riseberga-Färingtofta Hembygdsförening.

Barbro Andréll

Maj-Britt Henriksson berättar om boken ”Olycksbarnen i Björnamossa och deras ättlingar”

Så har författaren, **Ann-Marie Gidå**, valt att rubricera sin släktrönikka. Rubriken väcker genast läsarens nyfikenhet, i synnerhet om man har anknytningar till trakten kring Örkelljunga och alla de små byarna i dess närhet.

Ann-Marie tar oss med på en spännande resa i gränslandet till snapphaneland och visar oss hur det såg ut här på 1800-talet och hur de människor levde, som brukade den karga jorden och bebodde de små enkla torpen och hemmanen.

Hon har valt att först börja med att berätta om olycksbarnen, de tre brödernas beklagansvärda öden. **Johannes Bengtsson**, f. 1805, var äldst. Därefter följde **Måns Bengtsson**, f. 1808, och slutligen **Pål Bengtsson** f. 1813. Vidare får vi veta en del om pojknarnas bakgrund och uppväxt, om fadern **Bengt Månsson** som var åbo i Björnamossa och om modern **Pernilla Bengtsdotter**.

Det verkar som om familjen hade det ganska väl ställt något som kommer fram i bouppteckningar. Men så börjar olyckorna komma tätt. Släktingar dör men dråpslaget kommer då barnens mor dör i en bröstsjukdom 1816, 43 år gammal. Fadern gifte om sig, något som var vanligt under den här tiden. Men oturen förföljer familjen och fadern dör i bröstfeber 1819. Även styvmodern gifte om sig och det betydde i realiteten att pojkarna blev föräldralösa. Måns och Pål blev fosterbarn hos släktingar men inte den äldste, Johannes, som fick arbeta som dräng utan att höra hemma någonstans och tvingades flytta runt en hel del. Av de sju barn som Pernilla födde under 14 år levde tre vidare.

Det blev så att Johannes, som kunde läsa men inte skriva, tog över skötseln av barndomshemmet, de tre brödernas gemensamma egendom. Detta skedde i samband med att han blev myndig. År 1827 gifte han sig med Bengta Bengtsdotter, den sju år äldre

dottern i granngården Gudebygget.

Året därpå blev Måns husar vid Norra Skånska Regementet. Han antog soldatnamnet **Lundgren**.

Johannes gick mot en påfrestande tid. Han var inte tillräckligt mogen för att ta ansvar för en gård och trots att han försökte hjälpa upp ekonomin med en del slöjdarbeten och att vara behjälplig vid slakt här och där gick det utför med ekonomin, vilket ledde till att Måns avslutade sin militärtjänstgöring för att ta över gården efter att ha köpt ut sina bröder, Johannes och Pål 1835. Han gifte sig med Sissela Ingelsdotter från Hishult och de fick fem barn. Brodern Johannes omnämns som inhyses samma år som yngsta dottern föds, 1840.

Pål lät sig omyndigförklaras 1835. Ytligt sett kan det verka som om Måns agerande i gårdsövertagandet var helt lagenligt, men var det så? Det framkommer för övrigt att Måns förmodligen var en översittare som hade hetsiga diskussioner med sina grannar. Äktenskaplig osämja var ofta förekommande, så illa att de blev upplåxade av prästen. Hans brist på trohet i äktenskapet var omvitnad. Enligt rättegångsprotokoll hade Måns i fyllan och villan varit i slagsmål och då de skulle infunnit sig hos kyrkorådet den 24 januari slutade med att han hängde sig i ladan den 25 januari 1845.

Samma år, den 20 augusti, hittades Johannes döda kropp på marken nära allmänna landsvägen på Östra Spångs ägor i Örkelljunga. Obduktionen visade att Johannes hade tagit livet av sig med arsenik. Varför? Han hade uppfattats som deprimerad troligen på grund av sin växande fattigdom. Denna berodde i sin tur på att Johannes var begiven på starka drycker precis som sin bror. Johannes slog inte sin hustru så vitt vi vet men han var begiven på ”spel och dobbel”. Det fanns en lönnkrog i närheten av

Bokens författare, Ann-Marie Gidå, med sin fars moster, Emma Lundqvist. Fotot taget runt 1935

Östra Spång där han spelade bort både pengar och häst.

Om Pål kan sägas att han var lite speciell och förmodligen inte så klok. Man drev med honom. Han blev ”sambo” vid 44 års ålder och fick en son, men vad den familjen fick flytta, 18 olika hem anger författaren! Slutligen kan sägas om Pål att han ska ha varit en strävsam man som drog god försorg om sin familj.

Slakten förgrenar sig

Dessa tre bröder gav upphov till en otrolig mängd människor. Vi får veta hur slakten förgrenat sig och vi som läser boken får veta hur det gick för flera av dem. Hur man kan hålla reda på alla är ett under men med det kan Ann-Marie på ett synnerligen förtjänstfullt sätt hjälpa oss. Med passande intervaller får vi en familjeförteckning som gör det enklare att följa slakten. Innan jag går vidare vill jag nämna en del av de byar jag stött på ”under resans gång”: Håleryd, Skogen, Harbeckshult, Gudebygget, Mörkahult, Lemmeshult, Florshult och Östra Spång. Det finns säkert fler.

Anders Johansson Brandin

Hur blev fortsättningen? Vad får man möta för människor i boken? Det finns en del soldater varav en är mannen på bokens pärm, **Anders Brandin**, som även var smed i Hjärnarp. Hans bror var också soldat och hette **Bengt Lund-qvist**, senare slaktare i Strövelstorp. Två av pojknas kusiner, Måns söner i Örkelljunga, blev också soldater. Bengt Lundqvist dog på Hotell Thor i Ängelholm då han satte en köttbit i halsen. Innan det skedde blev han far till författarens farmor, **Ida Charlotta**, som blev allvarligt sjuk då hon födde sitt femte barn och hamnade på hospital. Hennes syster, **Emma**, blev evangelist i USA dit flera andra i släkten också flyttade, men Emma återvände till Sverige efter många år och bosatte sig i Lund tillsammans med sin likaledes ogifta syster, sjuksköterskan **Josefina**. De köpte ett sagolikt litet gatuhus i numera icke längre existerande Norra Vallgatan. Deras bror, **Oscar**, arbetade huvudsakligen med jordbruk och blev så småningom statare med en massa barn. Mitt i livet dog barnens mor i sviterna efter Spanska sjukan.

Oscar gick med i fackförening som jordbruksarbetarna, framför allt ståtarna, bildade. Det blev ödesdigert för familjen som vräktes och barnen

skingrades. De här nämnda hörde till Johannes släktgren som blev ganska talrik.

Många i släkten blev mycket gamla, ibland över 90 år. Äldst blev Anders dotter **Ida**, som blev nästan 99 år.

I Måns släktgren blev det inte så många avkomlingar. Det var framför allt hans äldsta dotter, som stod för återväxten. Ett par av dem utmärker sig som trotjänare. En kvinna tjänade i samma familj i 56 år.

Påls enda barn, Bengt, var gårdfarihandlare i 41 år. Han lämnade Skåne som 25-åring och bosatte sig i Fridene i Västergötland. Bengt hade åtta barn och blev änklings när barnen var små och under några få år innan han gifte om sig blev flera av barnen utauktionerade. Bengts yngsta dotter fick 15 barn av vilka 12 levde till vuxen ålder. Pål fick långt fler ättlingar än sina bröder.

Idag, år 2011, finns "olycksbarnens" ättlingar spridda över stora delar av vårt land, i Danmark och i Amerika. Jag gratulerar Ann-Marie till en fantastiskt intressant och lärorik skildring av släkten och dess öden, berikad med lärorika kommentarer.

Ida Charlottas dotterdotter,
Maj-Britt Henriksson

* * *

Släktens tidigast dokumenterade ana är ...

olycksbarnen Johannes, Måns och Påls farmor **Bengta Tufvasdotter** d. den 25 dec. 1818 i Björnamosa(s) mf. ff. ff. f. **Peder Andersen**, som fick skötebrev (lagfart) på en halv gård i Sonderup (Sonestorp). Den halva gården var en gåva från den danske Kongen Fredrik II den 8 maj 1565. Den andra halvan av gården ägde Peder Andersen redan tidigare. Han ägde också en gård i Pinnerup (Penarp), Wedby socken. Sonestorp ligger i Rya. Gåvobrevet hittades i Riksarkivet, Köbenhavn 1999. Övriga källor har varit mantals- och jordeböcker m.fl. handling-

ar. Grundforskningen är inte min, utan har utförts av forskaren **Rolf Rosengren** med komplettering av forskaren **Torsten Hannrup**. Det nedtecknade bygger på en artikel i *Åsbo släktblad* 2009:2.

Den ene av de två första svenska kyrkvårdarna i Rya gamla kyrka - nu kyrkoruin nära Ingeborrarps friluftsmuseum - var **Poul Larsen** i Sonestorp d.v.s. Bengta Tufvasdotters mf. ff.

De som är ättlingar till olycksbarnet **Johannes Bengtsson** härstammar på ännu ett led till ovannämnde Peder Andersen. Det är på en gren som utgår från Johannes hustru Bengta Bengtsdotter d. i Björnamosa den 23 dec. 1870. Hennes morfar Anders Hansson d. i Holeryd den 12 jan. 1804 var bb. bb. bb. b till samme Peder Andersen i Sonestorp. Således var Johannes Bengtsson i Björnamosa och hans hustru Bengta Bengtsdotter släkt med varandra. De var 5-männingar.

Inte nog med detta! Även olycksbarnet **Måns Lundgrens** sena släktingar, genom hans son Johan **Petter Skantz** hustru **Christina Johansdotter** d. i Åsljunga den 30 juni 1941, kan härleda sina anor till Peder Andersen i Sonestorp. Christinas mm. mf. Per Hansson d. 1790 i Våxtorp var bror till Anders Hansson ovan. I detta fall blir Christina bb. bb. bb. bb. b. till Peder Andersen i Sonestorp. Således blir Christinas och Johan Petter Skantz barn och deras efterkommande, ättlingar till Peder Andersen, bonde i Penarp och Sonestorp på den danska tiden d.v.s. innan Skåne blev svenskt. Alltså var även Johan Petter Skantz och hans hustru Christina Johansdotter släktingar. Johan Petters far Måns Lundgren var 5-männing med Christinas mormor.

Huruvida olycksbarnet Pål Bengtsson hade något mer släktband till Peder Andersen än det jag först nämnde, har jag ingen kännedom om.

Förutom olycksbarnen i Björnamosa är Bengta Tufvasdotter, Bengta Bengtsdotter, Johan Petter Skantz och Christina Johansdotter i texten ovan omtalade i min bok. Släktens välgörare Kong Fredrik II har sin grav i Roskilde Domkyrka.

Hälsningar Ann-Marie Gidå
Kontakt: tel. 0520-19816 eller
070-2060460.

Så levde och dog en bygd 1870-2000

Minnesbilder från nordöstra Färingtofta socken.

Författare Sven Kjellström.

”Plötsligt stannar svampplockaren till. Konstigt. Vad kan det här vara? En rak linje stenar djupt inne i skogen. Kan de här stenarna verkligen hamnat i en rak linje av en slump”

Så inleder författaren **Sven Kjellström** sin bok *Så levde och dog en bygd 1870-2000*.

Boken är en skildring av hur folk levde och verkade i nordöstra delen av Färingtofta socken, idag en avfolkad bygd, men för ett 100-tal år sedan en livaktig del av socknen, med gårdar, torp och backstugor.

Vi får, genom berättelser, intervjuer och ett rikt bildmaterial, lära känna de människor som under slutet av 1800-talet och början av 1900-talet hade sina hem och sin utkomst i trakten.

Första delen av boken behandlar befolkningsutvecklingen i trakten med hjälp av kartor och diagram. Från att under 1880-talet ha utgjorts av nästan 200 personer och omkring 150 personer vid förra sekelskiftet, finns det efter 1970-talet inte någon fast befolkning kvar i området.

I följande kapitel beskriver författaren på ett levande och fängslande sätt folkets levnads- och arbetsvillkor som bönder, torpare och arrendatorer under både fredstid och krigsår. Bokens sista del är en fastighetslogg härledd från folkbokföringen, med foton som visar fastigheternas nuvarande utseende.

Fakta om bygden som boken handlar om.

Området utgör det nordöstra hörnet av Färingtofta socken med byarna Bladhult, Kröglan, Starhult, Måns-torp, Bohus, Glimminge, Fjärhus och Ringhult.

Området genomlöps av en bilväg från Bladhult i sydväst till Ringhult i norr. I Ringhult delar sig vägen, en gren fortsätter norrut till Västra Torup, en annan väg, som idag är privat, svänger österut ner mot Skuddarp. Området genomkorsas av dessa huvudvägar med anslutna bivägar.

I början av 1900-talet låg här dryga trettioåttio gårdar och torp med angränsande åkrar och betesmarker, idag utgörs trakten nästan uteslutande av skog

Totalt omfattar bygden 12 kvadratkilometer, nästan 7 kilometer från väst till öst och 2 kilometer från norr till söder.

Barbro

Häradsekonomska Kartor
1910-1934

0 500 1000 meter

Fastigheter år 1900

● = Fastigheter

Lantmäteriets Fastighetskarta
2004

0 500 1000 meter

Fastigheter år 2004

● = Fritidshus

● = Öde

Mer om författaren Sven Kjellström

Sven Kjellström föddes 1945 och växte upp i Perstorp kring 1960. Som tonåring var han ofta på strövtåg i skogsbygden söder om hemmet. De talrika ödetorpen där upplevdes som gåtor från det förflutna. Tillsammans med den gamle torparen och vännen Oscar Bengtsson löstes en del gåtor. De upprättade gemensamt redan 1964 en förteckning över ödetorp på Gustavsborgs Säteri och slog ned numrerade kopparpålar på de gamla boplatserna, vilka även dokumenterades i skriften form. Så grundlades ett livslångt intresse för den här bygden och dess innevånare.

Studier och arbete drog sedan Sven utomlands. Studierna avslutades med en doktorsgrad i nationalekonomi 1974 från University of Michigan i USA. Dessförinnan hade det kommit till äktenskap med en fransyska. Därefter följde flera årtionden av arbete för olika internationella organisationer som Internationella Valutafonden, Världsbanken och senast Europa-kommissionen i Bryssel. Under alla dessa år blev det många besök i den gamla hembygden, där rötterna fanns kvar.

År 2007 gick Sven i pension. Det blev tillfället till att återvända till barndomens hemtrakter och ge sig i kast med att försöka lösa återstående förflutna gåtor från de många ödetorpen. Därigenom kunde också minnet av den gamle vännen Oscar Bengtsson hedras.

Resultatet av dessa ansträngningar har nu blivit boken "Så levde och dog en bygd 1870-2000 - Minnesbilder från nordöstra

Färingtofta socken". Flera pensionerade tidigare innevånare ställde välvilligt och gästfritt upp på intervjuer och berättade levande om sin barndom i denna bygd, numera en avlägsen kulturhistoria, i mycket en helt annan värld än det moderna Välfärdssverige.

Sven bor numera i sydvästra Frankrike men är regelbundet på besök i hemlandet.

Adress: 1290, rue de Caillaou
F-40600 BISCAROSSE
FRANCE

Boken kostar SEK 220 och kan köpas hos:

Riseberga-Färingtofta Hembygdsförening, Box 45, 260 70 Ljungbyhed

Sven Kjellström, tel 0033-5-58 78 1990, skje8558@orange.fr
Olle Kjellström, tel 046-320115, olle.kjellstrom@glocalnet.net

Spetsgård

Vid offentliga avrättningar blev häradets allmoge utkommenderad till avrättningsplatsen för att bilda en så kallad **spetsgård**. Den bestod av fyrkanter eller ringar av män med sicksackställda spjut eller stakar. Enligt folktron skulle den dödsdömde bli fri och domen mista sin kraft, om den dömd strax före avrättningen lyckades kasta sig över ringarna och rymma. Därför var man alltid noga med organiseringen av spetsgårdarna så att den dödsdömde inte skulle få tillfälle att fly.

De fyra perstorbönder som 1753 åtalades för att inte kommit till avrättningen av barnamörderskan **Ragna Olofsdotter** slapp straff. Varför de inte kom till avrättningsplatsen är förvånansvärt – offentliga avrättningar var ju ett stort och sällsynt nöje på den tiden.

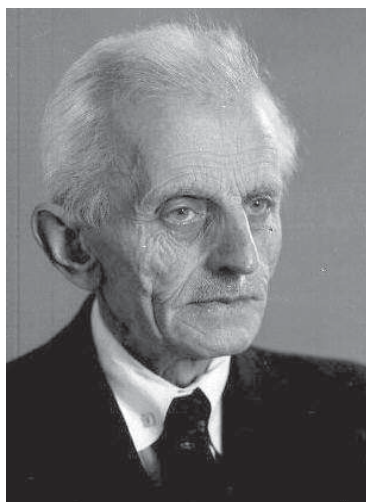
No 10 Maii den 23 Kärar Kronolänsmannen wälaktad Jeppe Lindberg, till Måns Olsson och Nils Tuasson i Tåstarp, Pål Sifversson i Smattabygget, Bängt Pärsson i Ry och Nils Mårtensson i Stockholm, för thet Swaranderna icke framkommit at hålla Spettsgård den 27 sidstledne Aprilis, då Barnamörderskan Ragna Olasdotter från Wedby Sockn aflifwades. Nils Tuasson och Pål Sifwersson å egen och såsom fullmäktige för frånwarande Swaranden Måns Olsson, Bängt Pärsson och Nils Mårtensson widgå sin efterlåtenhet, men anhålla om förskoning för plickt, med utfästelse, at the framdeles icke med dylikt förseelse skola beträdas; och som åklagaren för denna gången låter sitt påstående falla, blifwer Swarandena för plickt förskonta, dock under åtwarning i dylika ärenden fullgiöra hwad them tillkommer.

Guno Haskå

Källa:

Lunds landsarkiv, Norra Åsbo häradsrätt AI a: 37

Nu ska bildskatten räddas – Läs mer på hd.se/slaktforskning

Blomgrens bilder

Äntligen har arbetat med Blomgrens bilder kommit igång igen! Hela samlingen av närmare 30 000 glasplåtar kommer att göras sökbara på Internet via Klippans kommuns server. Bilderna skannades första gången för cirka 20 år sedan och mycket har hänt med den digitala tekniken sedan dess. Kommunen har anställt Sven Tall som kommer att skanna plåtarna i högsta kvalitet.

Jag hade tänkt skriva en artikel om detta, men måndagen den 21 mars upptäckte jag att Roland Classon redan hade gjort det. Tack för det! Om du missade artikeln, så läs den på hd.se/slaktforskning.

Roland Classon skriver ofta i Helsingborgs Dagblad om släktforskning. Artiklarna kan du läsa i efterhand på samma hemsida som ovan. Dessutom är bilderna klickbara så att du kan förstora dem och studera detaljerna.

Läs om boken "Fader okänd"

Läs även Rolands artikel om Sveriges släktforskarförbunds nya handbok "Fader okänd". Boken är gjord av Elisabeth Reuterswärd som tidigare arbetade på Landsarkivet i Lund. Den innehåller många tips om hur man söker efter den okända fadern. Boken kan köpas på Rötters hemsida www.genealogi.se i Bokhandeln för 215 kr.

Lena

Byggnadsarbetare vid Klippans pappersbruk (okänt årtal) som glasplåt, ur Axel Blomgrens bildarkiv.

Foto: Niklas Gustavsson, HD.se/slaktforskning

Elisabeth Reuterswärd, Lund, är väl insatt i hur man kan forska i de olika arkiven. I den nya boken "Fader okänd" har hon samlat alla goda råd hur man ska bära sig åt för att hitta släktens hemligheter.

Foto: Britt-Mari Olsson, HD.se/slaktforskning

Årsmötet & "Skogen är den fattiges rock"

Om det är sant att tiden går fort när man är lycklig, så skall jag kanske inte klaga, för jag tycker det inte alls är länge sedan jag satt här och skrev om årsmötet 2010. Många saker hinner inträffa under ett helt år och vår förening har utvecklats och fortsatt att växa under den här tiden. Om bl.a. detta berättar **Bengt Emgård** efter att han hälsat oss alla välkomna.

Vi har i dagsläget 409 medlemmar i föreningen, vilket dessvärre inte avspeglar sig i närvaron på årsmötet där vi inte är mer än ca 35 stycken. Vi som är där får lite till livs om vårens program (finns på baksidan till decemblemumret av Släktbladet) samt blir uppdaterade om utvecklingen med arbetet av "Blomgrens Bilder". Det har ju blivit ett väldigt bra samarbete mellan vår förening, kommunen och Hembygdsföreningen när det gäller att ta tillvara och behandla den "skatt" som finns att tillgå i "Blomgrens Bilder" till glädje både för oss men även för kommande generationer.

Efter informationen tar själva årsmötet vid och **Barbro Andréll** väljs till att leda årsmötesförhandlingarna tillsammans med **Gertrud Hannrup** som mötessekreterare. Mötet genomförs enligt dagordningen och vad beträffar val till de olika funktionerna så blir det omval på *samtliga* poster. Revisorerna läser upp sin berättelse och framhåller att det råder god ordning i vår "finanssektion" och styrelsen rekommenderas, och beviljas naturligtvis, ansvarsfrihet. Ord och klubba övergår därefter till Bengt Emgård som tackar för förnyat förtroende.

Innan det är dags för dagens föredragshållare att ta vid, hinner vi med att ta en kopp kaffe och äta av våra köksmästares hembakta semlor och andra goda kakor. Dessutom är det dags att kolla inköpta lotter och

Anders Ekstrand

se om turen finns med oss i dagens dragning i lotteriet.

Belättna efter kaffetären hälsar vi sen dagens föreläsare, **Anders Ekstrand**, välkommen.

Anders, jägmästare till professionen, kommer från Traneviks by i närheten av Glimåkra. Således en äkta "Göingebo". Han berättar att gården han bor på, och där många generationer av hans släkt bott före honom, är sen slutet av sextonhundratalet. Den är byggd av "äkta" material och det mesta har stått sig genom seklerna. Stommen är gjord av ek, trä som är rötbeständigt, och hörnen är knuttimrade. Fönstren, som från början var väldigt små p.g.a. att glas var väldigt dyrt, sattes om år 1890 och finns kvar ännu idag. På bordet framför sig har Anders en modell av gården, gjord i trä givetvis.

Anders berättar för oss om skogens betydelse för bl.a. Göingebygden där den under många århundraden varit klart mer betydelsefull än jordbruket. I skogrika trakter var det vanligt med svedjebränning, dvs. skog röjdes och brändes, spannmål odlades 1-2 år,

varefter marken åter fick växa igen. Eftersom det inte fanns några större arealer till att odla vinterbete till djuren på, fick man dessutom "skörda" kärvar av löv och sly och torka och dryga ut djurfodret med. På sommarna gick ju oftast djuren i skogen på bete. Anders visar oss en del gamla verktyg som användes för att röja med eller för att hamla lövträden.

Han påminner oss om hur fantastiskt mycket vi egentligen hämtat ur skogarna genom alla tider. Vi hämtade ju nästan allt material där till att bygga våra hus förr. Av träden gjorde vi kol som vi behövde för att kunna utvinna järn ur malm och vi värmdes upp våra bostäder med ved och mycket av våra redskap tillverkade vi av trä. An-

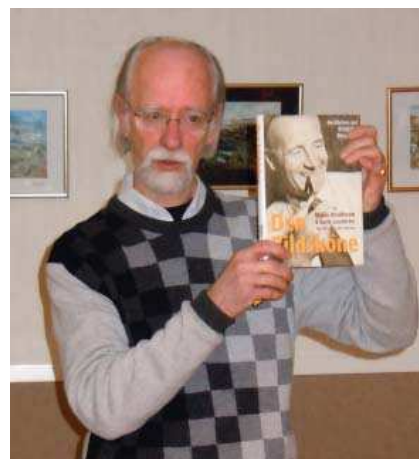
ders visar oss en gammal, väl använd "sovelbräda" som var en föregångare till tallriken. Vi får även se prov på moderna användningsområden i form av en t-shirt som är tillverkad av björkmassa.

Det var en fascinerande föreläsning om "Skogen är den fattiges rock" som Anders Ekstrand bjöd oss på och han avtackades hjärtligt av Bengt samt med en varm applåd av oss andra.

Därefter avrundade Bengt mötet med att överlämna blommor och presenter till köksmästarna **Agneta** och **Roger** och tacka dem för ännu ett "Gott" år.

Eivor

”Bildsköne Bengtsson”

Bertil Sandström

Dags för årets första medlemsmöte dit **Bengt Emgård** hälsade oss välkomna. Vi fick en del information om vårens aktiviteter och därefter hälsade Bengt dagens föredragshållare välkommen. En man med faibles för lite udda existenser i tillvaron. Om jag förstod det rätt så grundlades intresset redan i barndomen när han besökte den årliga marknaden i sin hemby, Markaryd. På marknaden bland ”artister” som världens starkaste man, kanonkungen, eldslukare m.m. kom han ju i kontakt med, vad vi kanske tycker, lite annorlunda människor. Det var även i Markaryd som han först fick höra talas om ”Bildsköne Bengtsson”.

Vem var nu denne man som tog oss med på den spännande och intressanta resan om ”Bildsköne Bengtsson”? Jo, det var **Bertil Sandström** från Osby, frilansjournalist och en man som gjort många uppmärksammade radioprogram i samarbete med SR Kristianstad. Förutom nämnde ”B Bengtsson” har han bl.a. gjort program om Hakon Swärd, legendarisk dragspelsartist.

”Bildsköne Bengtsson” föddes i Vittsjö församling år 1893 och döptes till Bernhard Harald Bengtsson och kallades för Harald. Ett år efter Haralds födelse dog hans far och modern som fått ytterligare ett barn efter makens död hade svårt att försörja sina barn. Då det dessutom var så att Harald var ett bångstyrigt barn sändes han iväg till fosterföräldrar. Fosterföräldrarna var hans egna morföräldrar men trots det fick nog inte Harald någon lätt uppväxt där. I skolan visade det sig att Harald var en

mycket intelligent och läroaktig elev och han gick ur skolan med högsta betyg, i allt utom ordning och uppförande.

Då hans sociala färdigheter inte var speciellt uttalade, var det med lättanad han slutade skolan och kunde ta sitt första jobb på järnvägsstationen i Strömsnäsbruk. Där gick det riktigt bra för Harald som snabbt avancerade i arbetsuppgifter vilket dock väckte ont blod hos en del arbetskamrater. En av dem stal stinsens klocka, placerade den i Haralds matlåda och fick på så sätt Harald att framstå som tjuven. Harald fick sparken från sitt arbete och glömde aldrig oförrätten att han fått skulden för en stöld han inte begått. Orden han yttrade när han gick – Har ni gjort mig till tjuv så skall jag också bli en tjuv- levde han upp till hundrafalt genom de kommande åren.

Harald hade ”under sin karriär” mer än 150 lagförda brott, var efterlyst 90 gånger och hade suttit 28 år sammanlagt i fängelse. Han hade gått från enklare inbrott till att vara fullfjädrad dynamitard och kassaskåpsprängare. I fängelset hade han dessutom hittat en kumpan, Tatuerade Johansson. De båda ”turnerade” genom landet på sin jakt efter andras ägodelar. Eftersom Harald mestadels var efterlyst var ju försiktighet av högsta prioritet och turen var med honom när han på motorcykel var på väg till Askersund och blev stoppad i en poliskontroll. Han blev förhörd men släpptes sedan. Efter ett tag uppdagades det ju vilken ”fisk” de hade haft på kroken och polisbefälet som förhört honom förklarade

för journalisterna att han inte hade känt igen den sköne ynglingen som Bengtsson. I tidningarna dagen därpå hade han i rubrikerna fått sitt namn – Bildsköne Bengtsson-.

På café Pelikanen i Göteborg år 1934 kände en servitris igen Bengtsson och han haffades och fick åter krypa i fängelse. Åren därefter vårdas han även på mentalsjukhus. 1945 skrevs han ut från St. Sigfrids sjukhus i Växjö, frikänd med övervakning.

Därefter dyker han upp i Markaryd som skraddare. Bertil Sandström passerade hans hus varje dag på sin väg till skolan i första klass. Säkerligen spännande för ett barn, då man får förmoda att de vuxna runt omkring diskuterade en hel del runt ”Bildsköne Bengtsson”. Harald Bengtsson stannar i Markaryd i fem år men han besväras av det påträngande intresset för sin person på denna lilla ort och 1950 flyttar han till Göteborg där han stannar till sin död 1966.

Om detta och mycket, mycket mer berättar Bertil Sandström och är *Ert* intresse väckt kan jag berätta att Bertil Sandström tillsammans med Malin Arvidsson gett ut en bok som heter ”Den Bildsköne” och handlar om Harald Bengtssons liv och leverne. Säkert en mycket fascinerande bok om mannen som fick ”lagens långa arm” att slita sitt hår och förbanna hans uppfinningsrikedom och ”mannen på gatan” att beundra samma egenskaper och även ibland tycka att han straffades oförtjänt.

Eivor

EMIGRANTTIPS

Föreningsmöte

För alla som har några släktingar som har utvandrat, och som de inte haft någon framgång med att hitta, måste mötet i mars ha varit till stor hjälp. Då visade oss **Lena Ringbrant Ekelund** med hjälp av databasen **Ancestry** hur vi på olika sätt kan navigera oss fram till upplysningar om våra släktingar som emigrerat utomlands. Ancestry är en del av det globala nätverket som finns bl.a. i USA, Kanada, Australien, Kina och Sverige m.fl. länder. För att få rabatt på årsabonnemang av Ancestry kan vi t.ex. besöka "Rötters" hemsida och leta oss fram till Ancestry. För närvarande går det endast att betala för abonnemanget med kreditkort.

Det vi bl.a. kan hitta i programmet är t.ex. historiska dokument som kan innehålla uppgifter som födelse, vigsel, död, emigration, folkräkningar och röstlängder.

Bland emigrations- och immigrationshandlingar kan man titta på passagerar- och besättningslistor, listor för passansökningar 1795-1925, gränspasseringslistor, registrering av medborgarskap o.s.v.

Där finns federala folkräkningar från vart tionde år. T.ex. 1930 var där 124.459.859 personer registrerade varav 391.577 med Sverige som födelseplats.

Givetvis finns där även militära register och gravregister över de som deltog i både första och andra världskriget.

Lena påminner oss om hur viktigt det är att komma ihåg att namn kan stavas på många olika sätt när de hamnar i andra länders register. Många gånger har de kanske "amerikaniserats" och de kvinnor som gift sig har fått andra efternamn. Så det gäller för de som letar att vara kreativa och använda sin fantasi om det ursprungliga namnet inte hittas. Viktigt

att också komma ihåg är att i USA skrivs datum på ett annat sätt än vi är vana vid, nämligen med månaden först. (månad-dag-år)

Med hjälp av uppgifter från några av medlemmarna visade Lena oss rent praktiskt på datorn hur man kan gå in i olika register och söka efter uppgifter.

Ännu en kväll på 47:an där tiden gick fort i trevligt sällskap, bra information och god fika.

Eivor

Följande tips kan vara till hjälp när du söker efter släkt i USA

Son-namn tappar alltid ett s,
dotter-namn blir alltid sonnamn.

Å,ä och ö ändras Åberg och Öberg kan bli Oberg.

Löfstöm kan bli Leafstrom.

Söderberg kan bli Soderberg, Sederberg eller Cederberg.

Sjöberg kan bli Shoberg eller Seemontain.

Stavfel, avläsningsfel

Förnamn byter plats, eller t.o.m. saknas

Lena

GÖINGETRÄFF

Torsdagen den 17 nov 2011 mellan kl. 13-20 är det träff i vår lokal. Fika serveras till självkostnadspris. Kontaktperson: Roger Ragnarsson tel.

0435-212 91 eller roger.ragnarsson@hotmail.com

Vårens utfärd – Hovdala slott

Efter flera mycket varma sommarkar sjönk temperaturen under noll på nätterna. När det var dags för vår utfärd till Hovdala var det en vacker men kylig dag.

Vi var många intresserade åhörare som blev mottagna av guiden Anette Åström. Vi delades i två grupper och fick därefter guidning i de norra och östra längorna. Dessa längor hade varit bostad för familjen Ehrenborg under många år.

Guiden Anette Åström

Rundvandringen

Vi fick gå i 16 av slottets 54 rum och märkte ganska snart varför familjen inte längre bodde på Hovdala. Det var nämligen riktigt kallt i slottet. Under slottets glansdagar fanns det 14 pigor som bara hade till uppgift att elda i de 54 kakelugnarna!!

Under slutet av 1800-talet och vidare under 1900-talet drabbades Hovdalas ägare av dålig ekonomi. Slottsherrn Theodore hade satsat pengar på att utvinna mer åkermark genom en sänkning av Finjasjön. Vattnet i vallgraven försvann, kostnaderna steg och marken man fick var inte så bra. Detta gjorde att man fick sälja av 70% av slottets gårdar. Slottet fick minska på tjänstefolket och det fanns inte så många som eldade i kakelugnarna. På slutet var det bara 3 syskon som bodde kvar. De utnyttjade bara ett fåtal rum där de kunde hålla värmen.

På rundturen fick vi bl.a. se många porträtt på slottsherrar och -fruar, en fransk panoramatapet från 1828, en pampig jugentlampa. En elektrisk lampa hade inköpts och monterats flera år innan Hovdala fick elektrisk ström. Vi fick se och lyssna på ett fantastiskt golvrör från 1758 som fortfarande går och slår med originaldelarna!

Bland pigorna fanns det en som hade eget rum. Hon hette Johanna Eskilson men kallades "Hönsa-Johanna". Hon kom till slottet 1917 och var kvar till 1949. Efteråt berättade Lars-Erik Jönsson att han är släkt med henne!

Vi fick även gå ner för kökspigornas trappa. Det syntes att många steg har slitit på brädorna.

Efter den trevliga guidningen fikade vi utomhus och det var tur att kaffet och teet var varmt, eftersom vi var många som frös.

Lena

Hovdalas historia

(från Statens Fastighetsverks hemsida) www.sfv.se

I början av 1400-talet nämns väpnaren Klement Skaldra som innehavare av Hovdala och det sägs också att väpnaren Magnus Rabek eller Rabock ska ha innehaft gården före digerdöden.

I slutet av 1400-talet kom Hovdala i den gamla skånska adelssläkten Laxmands ägo och under deras tid uppfördes gårdens äldsta bevarade hus – mangårdens norra länga.

Else Björnsdatter Laxmand gifte sig med den danske rikskanslern Ejler Grubbe och slottet hamnade på så vis hos denna släkt. Deras son Sivert ärvde Hovdala 1585 och han lät år 1600 bygga det mäktiga port- och försvarstornet som leder in till förborgen eller ladugården.

Under Kalmarkriget belägrade svenskarna Hovdala två gånger vintern 1612. Knektarna fick dock snöpligen

dra iväg med oförrättat ärende sedan de misslyckats med att erövra det mäktiga porttornet och förslösat kulor och krut på konstgjorda försvarare av halm, som den sluge Grubbe ställt ut. En kalkstensplatta som sattes upp på tornet 1633 minner om dessa händelser.

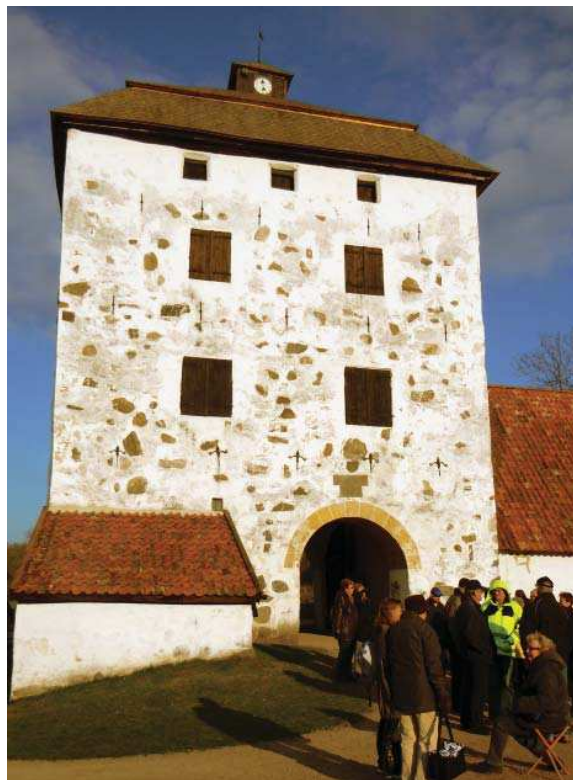
Sivert Grubbe avträdde Hovdala till sin måg Joachim Beck. Denne spekulative man förlorade dock hela sin stora förmögenhet på Andrarums alunbruk och hans kreditorer tillförsäkrade sig Hovdala. Bland fordringsägarna fanns stormannen Kristoffer Gjedde och genom honom kunde hans svåger, räntmästaren vid danska armén Jens Michelsen, överta Hovdala 1654. Michelsen var född på Jylland 1621 och fick ekonomiska intressen i Skåne. Han var gift med Anna Gjedde, syster till ovannämnde Kristoffer Gjedde.

När Skåne blev svenskt 1658 överflyttade Michelsen under vånda sina lojaliteter till svenska kronan. Detta ledde i sinom tid till en påhållning av snapphanarna den 7 augusti 1678, men också till att han förlänades svenskt adelskap under namnet Ehrenborg år 1687. Adliga friheter för Hovdala hade han dock fått redan elva år tidigare.

Den ödesdigra augustidagen lyckades snapphanarna bemäktiga sig Hovdala och brände ned det mesta av gården som de betraktade som ett förrådarnäste. Jens Michelsen själv flydde i båt över Finjasjön. Efter snapphanhärjningarna skyndade han sig att återuppbygga Hovdala och då tillkom flera av dagens byggnader.

Jens Michelsens sonson, ryttmästaren Casper Ehrenborg, drev ett för sin tid högklassigt stuteri på Hovdala och genom två stiftelsebrev 1731 och 1751 gjorde han gården till fideikommiss.

Hovdala stannade sedan i släktens ägo till år 1944, då godset exproprierades av svenska staten för att marken skulle användas som mili-

tärt övningsområde för P2 och T4. Familjen Ehrenborg stannade dock kvar som arrendatorer fram till 1981 då den siste godsägaren, Casimir Ehrenborg, avled. I samband med exproprieringen blev Hovdala slottligt byggnadsminne år 1947.

Hovdala var en mycket stor gård; fram till 1900-talets början omfattade den 12 500 hektar med 190 arrendegårdar och ända fram till statens expropriering 1944 var arealen 4

000 hektar. Omvandlingen av ägorna till militärt övningsfält innebar en våldsam ödeläggelse genom att mängder med torp, arrendegårdar och andra byggnader revs.

Efter Casimir Ehrenborgs död var slottet länge stängt, men år 1995 började Fastighetsverket att restaurera Hovdala för att kunna öppna gården för allmänheten, och i juli 1998 kunde återinvigningen ske. En andra restaureringsetapp påbörjades följande år. * * *

Norra & Södra Åsbo härad

Program hösten 2011

Ons. 14/9	kl.19.00	FÖRENINGSMÖTE. Lilly Bengtsson berättar om "Grevinnan som flydde med kusken"
Lör. 8/10	kl.9.00	SLÄKTFORSKARDAG med Anbyte. Tema: "Hur presenterar jag min forskning". Tag gärna med eget material så att vi kan utbyta idéer och tankar om hur man kan göra en bra presentation.
Ons. 9/11	kl.19.00	FÖRENINGSMÖTE. "Var blev dom av?" Lena fortsätter hjälpa oss med det intressanta sökandet efter Emigranter i USA.
Ons. 7/12	kl.19.00	JULÖPPETHUS. Ulla-Grett Johnsson underhåller "på vår härliga skånska".

Öppet Hus

måndagar	kl.13-16	12/9, 26/9, 10/10, 24/10, 7/11 och 21/11
fredagar	kl.13-16	2/9, 16/9, 30/9, 14/10, 28/10, 11/11 och 25/11
söndagar	kl. 9-12	25/9, 30/10 och 27/11

Alla aktiviteter är på Studiegården 47:an, Storg 47, Klippan
Se även vår hemsida (www.aasbo-gen.com) och HD / NST